

[PDF udgave \(404 KB\)](#)

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Bilag	Journalnummer	Kontor	
1	400.C.2-0	EUK	20. juli 2004

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges Justitsministeriets grundnotat samt forslag vedrørende forslag til Rådets rammeafgørelse om en europæisk bevissikringskendelse til fremskaffelse af genstande, dokumenter og data til brug i straffesager (KOM(2003) 688 endelig).

Materialet er ligeledes oversendt til Folketingets Retsudvalg.

Rådets forslag forefindes ikke i elektronisk form.

Kære udenrigsminister.

Vedlagt sender jeg et forslag til Rådets rammeafgørelse om en europæisk bevissikringskendelse til fremskaffelse af genstande, dokumenter og data til brug i straffesager tillige med et grundnotat om forslaget, idet jeg skal anmode om, at materialet oversendes til Folketingets Europaudvalg.

Materialet vil ligeledes blive oversendt til Folketingets Retsudvalg.

Med venlig hilsen

Lene Espersen

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

GRUNDNOTAT

forslag til Rådets rammeafgørelse om en europæisk bevissikringskendelse til fremskaffelse af genstande, dokumenter og data til brug i straffesager (KOM(2003) 688 endelig).

1. Baggrund

På sit møde i december måned 1998 godkendte Det Europæiske Råd en handlingsplan udarbejdet af Rådet og Kommissionen med henblik på gennemførelse af Amsterdam-traktatens bestemmelser om et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed. Et af formålene med planen er, at der gennem fælles handling inden for det politimæssige og strafferetlige samarbejde skal iværksættes en intensiveret indsats for bl.a. at forebygge og bekæmpe organiseret kriminalitet, navnlig terrorisme, menneskehandel, overgreb mod børn, ulovlig våbenhandel, korruption samt svig.

Målet skal bl.a. nås gennem et tættere samarbejde mellem medlemslandenes politimyndigheder og de retlige myndigheder. Det fremgår af handlingsplanen, at der inden to år efter Amsterdam-traktatens ikrafttræden bør iværksættes en proces med henblik på at forenkle procedurerne for gensidig anerkendelse af kendelser og domme i straffesager.

I forbindelse med Det Europæiske Råds møde i Tampere den 15. - 16. oktober 1999 vedtog stats- og regeringscheferne, at princippet om gensidig anerkendelse skulle være hjørnестenen i det retlige samarbejde inden for EU på både det civil- og det strafferetlige område. Princippet skulle gælde for såvel domme som andre afgørelser truffet af retlige myndigheder.

Rådet vedtog den 29. november 2000 i overensstemmelse med konklusionerne fra Det Europæiske Råds møde i Tampere et program for foranstaltninger med henblik på gennemførelse af princippet om gensidig anerkendelse af afgørelser i straffesager. Af programmet fremgår det, at der skal gives højeste prioritet til afgørelser med henblik på tilvejebringelse af bevismateriale, jf. programmets pkt. 2.1.1., hvor følgende bl.a. er anført:

Mål: Muliggøre anerkendelse af bevismateriale, forhindre, at det går tabt, og lette fuldbyrdelsen af ransagnings- og beslaglæggelseskendelser med henblik på hurtigt at tilvejebringe bevismateriale i straffesager (punkt 36 i Det Europæiske Råds konklusioner fra Tampere).

Foranstaltning nr. 3: For at lette den gensidige information bør der

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

indføres en standardformular til anmodning om oplysninger om tidligere straffedomme på alle fællesskabssprog.

Foranstaltning nr. 5: Undersøge, hvilke fremskridt der kan gøres med henblik på:

1. at sikre, at forbehold og erklæringer vedrørende tvangsindgreb i henhold til artikel 5 i konventionen om gensidig retshjælp fra 1959,

suppleret med artikel 51 og 52 i konventionen om gennemførelse af Schengen-aftalen, ikke længere kan gøres gældende mellem medlemsstaterne, navnlig for så vidt angår bekæmpelse af organiseret kriminalitet, hvidvaskning af udbyttet fra strafbart forhold og økonomisk kriminalitet.

2. at sikre, at de grunde til at afslå anmodninger om gensidig retshjælp, som er nævnt i artikel 2 i konventionen fra 1959, suppleret med artikel 50 i konventionen om gennemførelse af Schengen-aftalen, ikke længere kan gøres gældende mellem medlemsstaterne.

Foranstaltning nr. 6: Udarbejdelse af et instrument med henblik på anerkendelse af kendelser vedrørende sikring af bevismateriale for at undgå, at bevismateriale, der befinder sig på en anden medlemsstats område, går tabt.

Foranstaltning nr. 6 i programmet er gennemført ved Rådets rammeafgørelse om gennemførelse i Den Europæiske Union af kendelser om indefrysning af formuegoder eller bevismateriale. Denne rammeafgørelse, som bl.a. indeholder krav om gensidig anerkendelse af kendelser udstedt for at indefryse bevismateriale og eventuelt udlevere det til udstedelsesstaten, blev vedtaget den 22. juli 2002 og er offentliggjort i EF-Tidende den 2. august 2003 (EFT2002/C184/8).

Kommissionen har bl.a. med henvisning til, at den nævnte rammeafgørelse om indefrysningskendelser alene omhandler en del af samarbejdet om bevismateriale, fremsat et forslag til Rådets rammeafgørelse om en europæisk bevissikringskendelse til fremskaffelse af genstande, dokumenter og data til brug i straffesager. Kommissionen har i den forbindelse henvist til, at der er behov for at løse betydelige udestående problemer i samarbejdet, hvad angår bevismateriale, som er omfattet af rammeafgørelsen om indefrysningskendelser. Kommissionen peger bl.a. på, at der vil kunne forekomme situationer, hvor en anerkendelse af en indefrysningskendelse vil kræve yderligere tvangsindgreb, f.eks. i form af ransagning, som i givet fald vil skulle foretages i overensstemmelse med fuldbyrdelsesstatens gældende regler, herunder procedureregler.

Hensigten med forslaget er på denne baggrund at sikre et hurtigere og mere effektivt retligt samarbejde i straffesager, når det drejer sig om fremskaffelse af (eksisterende) genstande, dokumenter og data til brug i straffesager i et andet EU-medlemsland. Rammeafgørelsen om en (ny) europæisk bevissikringskendelse vil således på dette

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

område skulle erstatte de traditionelle aftaler om gensidig retshjælp efter Europarådets konvention fra 1959 om gensidig retshjælp i straffesager og lignende instrumenter. Anmodninger om retshjælp til fremskaffelse af (nyt) bevismateriale, såsom erklæringer fra mistænkte, vidner mv., eller efterforskningskridt, der indebærer bevisoptagelse i reel tid, f.eks. aflytning af samtaler eller overvågning af banktransaktioner, vil ikke være omfattet af rammeafgørelsen om den europæiske bevissikringskendelse, og de eksisterende internationale instrumenter på området vil således fortsat finde anvendelse her.

Med forslaget fastlægges mindstekravene til den retshjælp, som EU-medlemslandene skal yde hinanden. Disse krav kan ifølge Kommissionen overordnet beskrives på

følgende måde:

1. En retsanmodning fra en anden EU-medlemsstat skal anerkendes umiddelbart, uden at der er behov for at omdanne den til en national afgørelse, før den kan fuldbyrdes.
2. Retsanmodninger bliver standardiserede ved hjælp af formular.
3. Der skal indføres frister for efterkommelse af anmodninger.
4. Der skal indføres minimumsbeskyttelse både for udstedelse og efterkommelse af retsanmodninger.
5. Mulighederne for at afvise en retsanmodning skal begrænses.

Det fremsatte forslag om en europæisk bevissikringskendelse anses af Kommissionen for at være første skridt mod udskiftningen af den eksisterende ordning for gensidig retshjælp i Den Europæiske Union med et samlet EU-regelsæt baseret på gensidig anerkendelse omfattet af regler om minimumsbeskyttelse.

Om baggrunden for fremsættelsen af forslaget kan der i øvrigt henvises til begrundelsen til rammeafgørelsen (side 2-15), som er vedhæftet grundnotatet.

2. Indhold

Forslaget, der er udarbejdet med hjemmel i artikel 31 og artikel 34, stk. 2, litra b, i Traktaten om Den Europæiske Union (TEU), indebærer, at en europæisk bevissikringskendelse, som er udstedt i en medlemsstat (udstedelsesstaten), som udgangspunkt skal anerkendes af den medlemsstat, der skal gennemføre kendelsen (fuldbyrdesstaten), uden yderligere formaliteter, dog således at selve fuldbyrdelsen sker på samme måde, som myndigheden i fuldbyrdesstaten normalt fremskaffer bevismateriale.

Forslaget til rammeafgørelse er inddelt i følgende hovedafsnit:

Afsnit 1: Den europæiske bevissikringskendelse

Afsnit 2: Procedurer og garantier i udstedelsesstaten

Afsnit 3: Procedurer og garantier i fuldbyrdesstaten

Afsnit 4: Jurisdiktionskompetence for elektroniske kommunikationsnetværk

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

5

Afsnit 5: Afsluttende bestemmelser

Ad afsnit 1: Den europæiske bevissikringskendelse

Artikel 1 i forslaget fastsætter, at en europæisk bevissikringskendelse er en retsafgørelse udstedt af en kompetent myndighed i en medlemsstat med henblik på at fremskaffe genstande, dokumenter og data fra en anden medlemsstat til brug i de retssager, der er nævnt i artikel 4.

Det følger videre af bestemmelsen, at medlemsstaterne skal fuldbyrde en europæisk bevissikringskendelse på grundlag af princippet om gensidig anerkendelse og i overensstemmelse med bestemmelserne i forslaget.

Forslagets artikel 2 indeholder definitioner af de begreber, der anvendes i rammeafgørelsen.

Udstedelsesstat defineres som den medlemsstat, der har udstedt den europæiske bevissikringskendelse, og *fuldbyrdsstaten* er den medlemsstat, på hvis område de omhandlede genstande, dokumenter og data findes.

Udstedelsesmyndighed er den dommer, undersøgelsesdommer eller anklager, som ifølge national ret er bemyndiget til at udstede en bevissikringskendelse, og *fuldbyrdsmyndighed* er den myndighed, der ifølge national ret har kompetence til at fuldbyrde en europæisk bevissikringskendelse.

Et *informationssystem* er enhver enhed eller gruppe af indbyrdes forbundne eller beslægtede enheder, hvoraf en eller flere ved hjælp af et program udfører automatisk behandling af edb-data samt edb-data, som lagres, behandles, fremfindes eller overføres i forbindelse med systemernes drift, brug, beskyttelse og vedligeholdelse.

EDB-data defineres som enhver form for gengivelse af fakta, informationer eller begreber i et format, der egner sig til behandling i et informationssystem, herunder et program, som kan anvendes til at få et informationssystem til at udføre en funktion.

Elektroniske kommunikationsnet betyder efter bestemmelsen transmissionssystemer, og hvor det er relevant, koblings- og dirigeringsudstyr og andre ressourcer, som giver mulighed for at overføre signaler ved hjælp af trådforbindelse, radiobølger, lyslederteknik eller andre elektromagnetiske midler, herunder satellitnetværk, faste (kredsløbs- eller pakkekoblede net, herunder internettet) og mobile jordbaserede netværk, elkabelsystemer, der anvendes til fremføring af signaler, netværk til radio- og tv-spredning og kabel-tv-net, uanset hvilken type information der overføres.

Endelig defineres *lovovertrædelse* som en strafferetlig overtrædelse, der er strafbar ifølge udstedelsesstatens nationale lov, forudsat at afgørelsen kan indbringes for en domstol

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

6

med strafferetlig kompetence.

Artikel 3 fastslår, at en europæisk bevissikringskendelse kan udstedes med henblik på fremskaffelse af alle genstande, dokumenter og data, der kan bruges i de retssager, der er nævnt i artikel 4. Den europæiske bevissikringskendelse kan ikke udstedes med henblik på bevisoptagelse i form af afhøringer, vidneforklaringer eller andre former for forhør, bevisoptagelse fra en persons legeme eller bevisoptagelse i reel tid og bevisoptagelse, der kræver yderligere efterforskning. Den europæiske bevissikringskendelse vil dog kunne udstedes med henblik på fremskaffelse af sådant bevismateriale, hvis materialet er blevet indsamlet før udstedelsen af kendelsen.

Af artikel 4 fremgår det, at en europæisk bevissikringskendelse kan udstedes til brug for straffesager samt sager anlagt af en administrativ myndighed vedrørende handlinger, der er strafbare efter udstedelsesstatens nationale lovgivning, da de udgør overtrædelser af gældende retsregler, og når afgørelsen kan give anledning til en procedure ved en domstol, navnlig en kriminalret. Dette gælder uanset, om der er tale om en sag vedrørende en fysisk eller juridisk person.

Artikel 5 indeholder regler for bevissikringskendelsens indhold og form, herunder hvilke sprog en sådan kendelse vil skulle oversættes til i udstedelsesstaten. Det

fastsættes, at den europæiske bevissikringskendelse skal indeholde de oplysninger, der fremgår af formular A1 i bilaget. Den skal underskrives, og indholdets rigtighed skal bekræftes af udstedelsesstaten. Udstedelsesstaten skal oversætte den europæiske bevissikringskendelse til det eller de officielle sprog i fuldbyrdelsesstaten. Medlemsstaterne kan dog, når rammeafgåelsen er vedtaget, i en erklæring, der deponeres i Generalsekretariatet for Rådet, angive, at de accepterer en oversættelse til et eller flere af de officielle sprog, der anvendes af De Europæiske Fællesskabers institutioner.

Ad afsnit 2: Procedurer og garantier i udstedelsesstaten

I artikel 6 fastslås det, at en europæisk bevissikringskendelse alene vil kunne udstedes, hvis udstedelsesstaten har sikret sig, at de ønskede genstande, dokumenter og data er nødvendige og proportionelle i forhold til den pågældende retssag, at de omhandlede genstande, dokumenter og data under lignende omstændigheder ville kunne fremskaffes ifølge udstedelsesstatens lovgivning, hvis de var tilgængelige på udstedelsesstatens område, selv om der eventuelt skulle anvendes en anden fremgangsmåde, og at de omhandlede genstande, dokumenter og data vil kunne antages i den retssag, de rekvireres til.

Artikel 7 fastsætter, at en europæisk bevissikringskendelse skal fremsendes af udstedelsesmyndigheden direkte til den kompetente myndighed (i fuldbyrdelsesstaten) med henblik på fuldbyrdelse ved hjælp af ethvert middel, som kan frembringe skriftlig dokumentation, og som giver fuldbyrdelsesstaten mulighed for at fastslå ægtheden.

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

7

Hvis den myndighed, der har ansvaret for fuldbyrdelsen, er ukendt af udstedelsesmyndigheden, skal denne på alle måder, herunder gennem kontaktpunkterne i det europæiske netværk, forsøge at indhente nødvendige oplysninger i fuldbyrdelsesstaten. Når den myndighed i fuldbyrdelsesstaten, der modtager en europæisk bevissikringskendelse, ikke har kompetence til at anerkende den og træffe de nødvendige foranstaltninger med henblik på fuldbyrdelse, skal den af egen drift fremsende den europæiske bevissikringskendelse til den myndighed, der har ansvaret for fuldbyrdelsen, og underrette udstedelsesmyndigheden herom.

I henhold til artikel 8 skal medlemsstaterne i en erklæring afgivet til Generalsekretariatet udpege en central strafferegistermyndighed, som den europæiske bevissikringskendelse kan fremsendes til med henblik på udlevering af en udskrift fra den pågældende medlemsstats strafferegister og påfølgende foranstaltninger, der vedrører fysiske eller juridiske personer. Medlemsstaterne skal sikre, at deres centrale strafferegistermyndighed har adgang til de nævnte oplysninger.

Artikel 9 fastsætter, at hvis udstedelsesmyndigheden ønsker supplerende genstande, dokumenter og data i forhold til en tidligere europæisk bevissikringskendelse i samme sag, og indholdet i den oprindelige kendelse fortsat er korrekt, er det ikke nødvendigt at udstede en ny europæisk bevissikringskendelse. I det tilfælde skal der udstedes en kendelse om supplerende bevismateriale indeholdende de oplysninger, der fremgår af formular B i bilaget. Fuldbyrdelsesstaten skal behandle en sådan kendelse om supplerende bevismateriale på samme måde som den oprindelige europæiske bevissikringskendelse. Hvis den kompetente udstedelsesmyndighed i overensstemmelse med de gældende bestemmelser deltager i fuldbyrdelsen af den europæiske

bevissikringskendelse i fuldbyrdsstaten, kan den indlevere en kendelse om supplerende bevismateriale direkte til den fuldbyrdende myndighed, mens myndigheden befinder sig i den pågældende stat.

Artikel 10 fastslår, at personoplysninger fremskaffet inden for rammerne af rammeafgørelsen kan anvendes af fuldbyrdsstaten i forbindelse med sager, i hvilke der kan udstedes en europæisk bevissikringskendelse (jf. artikel 4), andre retsprocedurer og administrative procedurer, som hænger direkte sammen med sådanne sager og forebyggelse af en umiddelbar og alvorlig trussel mod den offentlige sikkerhed. Personoplysninger fremskaffet inden for rammerne af rammeafgørelsen til andre formål kan kun anvendes med fuldbyrdsstatens forudgående samtykke, medmindre udstedelsesstaten har indhentet samtykke fra den registrerede. Personoplysninger fremskaffet inden for rammerne af rammeafgørelsen skal forblive fortrolige, medmindre det er nødvendigt at udlevere dem i relation til de førstnævnte sager (jf. stk. 1) eller af andre grunde i gældende national ret. I forbindelse med en bestemt sag kan fuldbyrdsstaten kræve, at den medlemsstat, som personoplysningerne er oversendt til, underretter den om anvendelsen af de pågældende oplysninger.

De nævnte bestemmelser i artikel 10 finder ikke anvendelse på personoplysninger, som er tilvejebragt af en medlemsstat i medfør af rammeafgørelsen, og som hidrører fra denne medlemsstat.

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

8

Ad afsnit III: Procedurer og garantier i fuldbyrdsstaten

Efter artikel 11 skal fuldbyrdsstaten, medmindre andet er bestemt i rammeafgørelsen, anerkende en europæisk bevissikringskendelse, som er fremsendt i henhold til artikel 7, uden yderligere formaliteter og straks træffe de nødvendige foranstaltninger med henblik på fuldbyrdelse på samme måde, som myndigheden i fuldbyrdsstaten normalt fremskaffer genstande, dokumenter og data.

I artikel 12 er opregnet en række minimumsbetingelser, som skal overholdes ved fuldbyrdelse af en europæisk bevissikringskendelse. Efter bestemmelsen skal fuldbyrdsmyndigheden anvende den mindst indgribende foranstaltning, der gør det muligt at fremskaffe de pågældende genstande, dokumenter og data. Det følger endvidere af bestemmelsen, at en fysisk person ikke må anmodes om at fremlægge genstande, dokumenter og data, der kan føre til selvinkriminering, og udstedelsesstaten skal straks informeres, hvis fuldbyrdsmyndigheden opdager, at kendelsen er blevet fuldbyrdet i strid med lovgivningen i fuldbyrdsstaten.

Hvis fuldbyrdelse af en europæisk bevissikringskendelse gør det nødvendigt at foretage ransagning og beslaglæggelse, skal der som minimum træffes foranstaltninger af medlemsstaterne med henblik på at sikre, at ransagning af lokaler ikke påbegyndes om natten, medmindre det er absolut nødvendigt på grund af sagens særlige omstændigheder, at en person, hvis lokaler er blevet ransaget, har krav på en skriftlig meddelelse om ransagningen indeholdende en række nærmere angivne (minimums)oplysninger samt at der ved ransagning af lokaler, hvor den pågældende person ikke er hjemme, skal efterlades skriftlig meddelelse på stedet eller på anden passende måde.

Udstedelsesmyndigheden kan i henhold til artikel 13 kræve, at

fuldbyrdsmyndigheden anvender tvangsindgreb til at fuldbyrde kendelsen, hvis udstedelsesmyndigheden mener, der er en betydelig risiko for, at de ønskede genstande, dokumenter og data vil blive ændret, flyttet eller tilintetgjort. Udstedelsesmyndigheden kan endvidere kræve, at fuldbyrdsmyndigheden holder det forhold, at der er en efterforskning i gang samt efterforskningens indhold, fortroligt, hvis det er nødvendigt for fuldbyrdelsen af den europæiske bevissikringskendelse. Det kan også kræves, at fuldbyrdsmyndigheden tillader, at en kompetent myndighed fra udstedelsesstaten eller en interesseret part udpeget af udstedelsesmyndigheden er til stede under fuldbyrdelsen af kendelsen, og den tilstedeværende myndighed fra udstedelsesstaten skal gives samme adgang som fuldbyrdsmyndigheden til de genstande, dokumenter og data, der er fremskaffet som følge af fuldbyrdelsen af kendelsen. Endelig kan udstedelsesmyndigheden kræve, at fuldbyrdsmyndigheden noterer navnene på de personer, der har behandlet kendelsen fra fuldbyrdelsen til fremsendelsen af bevismateriale til udstedelsesstaten, og opfylder andre nærmere bestemte formaliteter og procedurer, som myndigheden udtrykkeligt har angivet, medmindre sådanne formaliteter og procedurer er i modstrid med de grundlæggende retsprincipper i fuldbyrdsstaten.

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

9

Efter artikel 14 har fuldbyrdsmyndigheden, hvis denne i forbindelse med fuldbyrdelsen af den europæiske bevissikringskendelse finder, at der eventuelt er behov for at iværksætte efterforskningsskridt, der ikke var forudset fra begyndelsen, og som ikke kunne præciseres, da kendelsen blev udstedt, pligt til øjeblikkeligt at underrette udstedelsesstaten, så denne kan træffe yderligere foranstaltninger.

Artikel 15 vedrører grundene til at afvise anerkendelse og fuldbyrdelse af en europæisk bevissikringskendelse. Af bestemmelsen følger, at anerkendelse og fuldbyrdelse ikke kan ske, hvis dette vil være i strid med *ne bis in idem*-princippet (hvorefter en person ikke kan straffes for den samme handling flere gange), således som dette vil være gældende i medlemslandene i lyset af den rammeafgørelse, som der er fremsat forslag om. Der vil endvidere kunne ske afvisning, hvis fuldbyrdelse vil krænke *ne bis in idem*-princippet i forbindelse med en retssag i et tredjeland, eller hvis der ifølge fuldbyrdsstatens lovgivning gælder immuniteter og privilegier, der gør det umuligt at fuldbyrde den europæiske bevissikringskendelse.

Artikel 16 omhandler spørgsmålet om dobbelt strafbarhed. I henhold til bestemmelsen kræver anerkendelse og fuldbyrdelse af en europæisk bevissikringskendelse ikke kontrol af, om der gælder dobbelt strafbarhed, hvis fuldbyrdelsen af kendelsen ikke nødvendiggør, at der foretages ransagning af private lokaler, eller der er tale om en lovovertrædelse, som er omfattet af den positiv-liste, som fremgår af bestemmelsen.

Den pågældende positiv-liste svarer til, hvad der følger af allerede vedtagne rammeafgørelser inden for området for gensidig anerkendelse og fuldbyrdelse af strafferetlige afgørelser, herunder bl.a. rammeafgørelsen om den europæiske arrestordre. Positiv-listen omfatter således bl.a. terrorisme, menneskehandel, seksuel udnyttelse af børn og børnepornografi, ulovlig handel med narkotika, ulovlig handel med våben, bestikkelse, svig, hvidvaskning, falskmøntneri, miljøkriminalitet, menneskesmugling, manddrab, racisme, bortførelse og bedrageri. Listen er udarbejdet med udgangspunkt i de lovovertrædelser, som er omfattet af Europol-konventionen og bilaget til denne konvention.

Der stilles efter bestemmelsen ikke krav om, at den forbrydelse (på positiv-listen), som en europæisk bevissikringskendelse vedrører, skal medføre en nærmere angivet

minimumsstraf (det såkaldte strafferammekrav), og fuldbyrdelse af en sådan kendelse vil således alene forudsætte, at den pågældende forbrydelse er strafbar i udstedelsesstaten.

For lovovertrædelser, som ikke er omfattet af positiv-listen (eller som ikke nødvendiggør ransagning af private lokaler), gælder det, at anerkendelse eller fuldbyrdelse af den europæiske bevissikringskendelse alene kan underkastes betingelsen om dobbelt strafbarhed, hvis det er foreskrevet i overgangsbestemmelserne i artikel 24, stk. 2 og 3. Disse bestemmelser fastsætter, at et krav om dobbelt strafbarhed på området alene vil kunne påberåbes højst fem år efter rammeafgørelsens ikrafttræden, jf. i øvrigt nærmere nedenfor.

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

10

Artikel 17 indeholder frister for anerkendelse, fuldbyrdelse og overførsel af bevismateriale. Af bestemmelsen følger, at medlemsstaterne skal træffe de foranstaltninger, som gør dem i stand til at overholde de frister, der er fastsat i bestemmelsen. Det følger videre, at hvis udstedelsesmyndigheden i den europæiske bevissikringskendelse har anført, at det på grund af proceduremæssige frister eller andre særligt hastende omstændigheder er nødvendigt med en kortere frist, skal fuldbyrdelsesmyndigheden i så høj grad som muligt tage højde for en sådan anmodning.

Enhver beslutning om at afvise anerkendelse eller fuldbyrdelse skal træffes og underretning skal gives så hurtigt som muligt til den kompetente myndighed i udstedelsesstaten ved hjælp af ethvert middel, som kan frembringe skriftlig dokumentation. Underretning skal ske senest 10 dage efter, at den kompetente fuldbyrdelsesmyndighed har modtaget den europæiske bevissikringskendelse.

Hvis der ikke findes udsættelsesgrunde, jf. artikel 18, skal fuldbyrdelsesmyndigheden fuldbyrde den europæiske bevissikringskendelse straks i de tilfælde, hvor fuldbyrdelsesstaten allerede har adgang til bevismaterialet, herunder en officiel udskrift fra strafferegistret, som udstedelsesmyndigheden ønsker, eller i andre tilfælde uden ophør, og hvis det overhovedet er muligt, senest 60 dage efter, at fuldbyrdelsesmyndigheden har modtaget kendelsen.

Medmindre der er indgivet klage, jf. artikel 19, skal fuldbyrdelsesstaten straks udlevere det bevismateriale, der er tilvejebragt ved den europæiske bevissikringskendelse, til udstedelsesstaten i de tilfælde, hvor fuldbyrdelsesstaten allerede har adgang til bevismaterialet, herunder en officiel udskrift fra strafferegistret, som udstedelsesmyndigheden ønsker, eller i andre tilfælde uden ophør, og hvis det overhovedet er muligt, senest 30 dage efter fuldbyrdelsen.

Fuldbyrdelsesmyndigheden kan kræve, at det pågældende bevismateriale tilbagesendes til fuldbyrdelsesstaten, når udstedelsesstaten ikke længere har brug for bevismaterialet. Der kan ikke herudover stilles yderligere betingelser for udlevering af bevismateriale.

Ethvert afslag på eller enhver forsinkelse, for så vidt angår fuldbyrdelsen af en europæisk bevissikringskendelse samt den efterfølgende udlevering af bevismateriale, skal begrundes. Hvis det i praksis er umuligt at fuldbyrde en europæisk bevissikringskendelse, fordi bevismaterialet er forsvundet eller blevet tilintetgjort eller ikke forefindes på det sted, der er angivet i kendelsen, eller bevismaterialets placering

ikke er blevet angivet på en tilstrækkelig præcis måde selv efter kontakt med udstedelsesstaten, skal den relevante kompetente myndighed i udstedelsesstaten straks kontaktes. Hvis en medlemsstat i særlige situationer ikke kan overholde tidsfristerne, jf. ovenfor, skal den underrette Eurojust og angive grundene til forsinkelsen.

I henhold til artikel 18 kan fuldbyrdelsesmyndigheden udsætte fuldbyrdelsen af en europæisk bevissikringskendelse, hvis den fremsendte formular er ufuldstændig, hvis fuldbyrdelse vil kunne skade en igangværende efterforskning, så længe myndigheden

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

11

finder en sådan udsættelse nødvendig, eller hvis bevismaterialet allerede anvendes i en verserende straffesag, indtil bevismaterialet ikke længere er nødvendigt til dette formål.

I det tilfælde, hvor den fremsendte formular er ufuldstændig, kan fuldbyrdelsesmyndigheden udsætte fuldbyrdelsen, indtil formularen er blevet korrekt udfyldt eller rettet, eller fritage udstedelsesmyndigheden for dette krav, hvis fuldbyrdelsesmyndigheden mener, at de fremsendte oplysninger er tilstrækkelige til at fuldbyrde kendelsen på rimelig vis og ifølge de gældende retsregler.

Den kompetente myndighed i udstedelsesstaten skal (via en rapport) underrettes om udsættelsen af fuldbyrdelse af en europæisk bevissikringsordre, herunder om grundene til udsættelse og om muligt om udsættelsens forventede varighed. Så snart grundene til udsættelse ikke længere er til stede, skal fuldbyrdelsesmyndigheden uden ophør træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at fuldbyrde den europæiske bevissikringskendelse, og underrette den relevante kompetente myndighed i fuldbyrdelsesstaten derom ved hjælp af ethvert middel, som kan frembringe skriftlig dokumentation.

Artikel 19 foreskriver, at medlemsstaterne skal sikre, at alle interesserede parter, herunder tredjemand i god tro, har adgang til retsmidler mod en europæisk bevissikringskendelse, der er fuldbyrdet ved hjælp af et tvangsindgreb.

Klagen skal kunne indgives til en domstol i udstedelsesstaten eller i fuldbyrdelsesstaten i overensstemmelse med disse staters nationale lovgivning. De materielle grunde til udstedelse af en europæisk bevissikringskendelse, herunder overholdelse af kriterierne i artikel 6 (om procedurer og garantier i udstedelsesstaten), kan imidlertid kun påklages ved en domstol i udstedelsesstaten.

Udstedelsesstaten skal sikre, at de tidsfrister, der gælder for indgivelse af klage, overholdes på en måde, der giver alle berørte parter effektive retsmidler.

Hvis der klages i fuldbyrdelsesstaten, skal den judicielle myndighed i udstedelsesstaten underrettes derom og om grundene til klagen, således at denne myndighed kan fremsætte de argumenter, den finder nødvendige. Den pågældende myndighed skal informeres om udfaldet af klagen. Både udstedelses- og fuldbyrdelsesstaten skal træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at lette udøvelsen af klageretten, bl.a. ved at give de berørte parter de relevante oplysninger.

Fuldbyrdelsesstaten kan suspendere overførslen af bevismateriale, mens udfaldet af en klage afventes. Udstedelsesmyndigheden kan dog kræve, at bevismaterialet overføres senest 60 dage efter fuldbyrdelsen af en europæisk bevissikringskendelse. I de tilfælde, hvor afgørelsen af klagen betyder, at overførslen ikke var lovlig, skal bevismaterialet straks tilbagesendes til fuldbyrdelsesstaten.

Artikel 20 vedrører udstedelsesstatens pligt til at refundere udbetalte erstatningsbeløb til fuldbyrdsstaten.

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

12

I henhold til artikel 21 skal medlemsstaterne træffe de foranstaltninger, der er nødvendige for at sikre, at medlemsstaterne uden videre formaliteter kan fuldbyrde en europæisk bevissikringskendelse, når de ønskede edb-data er lagret i et informationssystem på en anden medlemsstats område, men er lovligt tilgængelige for en fysisk eller juridisk person på fuldbyrdsstatens område ved hjælp af et elektronisk kommunikationsnetværk, og de ønskede edb-data vedrører en tjeneste, som den pågældende fysiske eller juridiske person har leveret på fuldbyrdsstatens område til en fysisk eller juridisk person på samme stats område.

Medlemsstaterne skal ligeledes træffe de nødvendige foranstaltninger for at sikre, at deres nationale lovgivning, hvad angår edb-data på deres område giver en anden medlemsstat mulighed for at træffe de ovennævnte foranstaltninger.

Artikel 22 vedrører overvågningen af rammeafgørelsens effektivitet. Af bestemmelsen følger bl.a., at en medlemsstat, der har haft gentagne problemer med en anden medlemsstat ved fuldbyrdsstaten af en europæisk bevissikringskendelse, skal underrette Kommissionen herom for at give Kommissionen mulighed for at vurdere anvendelsen af rammeafgørelsen i medlemsstaterne. Herudover pålægges medlemsstaterne en række forpligtelser til at kunne afgive oplysninger (hvert år pr. 31. marts) om de europæiske bevissikringskendelser, som er udstedt henholdsvis modtaget af medlemsstaten det foregående kalenderår. Medlemsstaterne skal efter skriftlig anmodning fra Kommissionen fremsende de pågældende oplysninger.

Artikel 23 regulerer forholdet mellem rammeafgørelsen og andre retlige instrumenter på området.

Af bestemmelsen fremgår, at rammeafgørelsen – uden at det berører forbindelserne mellem medlemsstaterne og tredjelande – erstatter de tilsvarende bestemmelser, som følger af en række angivne, eksisterende retlige instrumenter, når disse instrumenter angår anmodninger om gensidig retshjælp vedrørende bevismateriale, der er omfattet af rammeafgørelsens anvendelsesområde. Det drejer sig bl.a. om Europarådets konvention om gensidig retshjælp i straffesager af 20. april 1959 og de dertil hørende to tillægsprotokoller, konvention af 19. juni 1990 om gennemførelse af Schengen-aftalen af 14. juni 1985 om gradvis ophævelse af kontrollen ved de fælles grænser (Schengen-konventionen) samt konventionen om gensidig retshjælp i straffesager mellem Den Europæiske Unions medlemsstater af 29. maj 2000 (EU-retshjælpskonventionen) og den tilhørende protokol. I den forbindelse er det præciseret, at artikel 51 i Schengen-konventionen (om retsanmodninger om ransagning og beslaglæggelse) og artikel 2 i tillægsprotokollen til EU-retshjælpskonventionen (om anmodninger om oplysninger om banktransaktioner) udgår.

Medlemsstaterne vil fortsat kunne anvende (eller indgå) bilaterale eller multilaterale aftaler eller ordninger, hvis disse aftaler eller ordninger giver mulighed for at gennemføre rammeafgørelsens mål og hjælper med yderligere at forenkle procedurene for bevisoptagelse, der falder ind under rammeafgørelsens anvendelsesområde. Sådanne aftaler og ordninger må ikke påvirke forbindelserne til de medlemsstater, der

ikke indgår i disse aftaler eller ordninger. Medlemsstaterne skal senest 3 måneder efter rammeafgørelsens ikrafttræden meddele Rådet og Kommissionen, hvilke af de eksisterende aftaler og ordninger, de ønsker at fortsætte med at anvende. En lignende frist på 3 måneder (regnet fra indgåelsestidspunktet) gælder for nye aftaler.

Artikel 24 indeholder de overgangbestemmelser, som skal gælde i forbindelse med vedtagelsen af rammeafgørelsen. Efter bestemmelsen vil anmodninger om gensidig retshjælp modtaget før den 1. januar 2005 fortsat skulle behandles efter de eksisterende regler om gensidig retshjælp i straffesager, mens anmodninger, der er modtaget fra og med denne dato, vil være reguleret af de regler, medlemsstaterne vedtager i medfør af rammeafgørelsen.

De medlemsstater, der ifølge de eksisterende instrumenter, har gjort fuldbyrdelsen af en anmodning om ransagning og beslaglæggelse betinget af dobbelt strafbarhed, kan, hvis ingen af betingelserne i artikel 16 (om dobbelt strafbarhed) er opfyldt og højst 5 år efter rammeafgørelsens ikrafttrædelse, tillade, at en dommer, undersøgelsesdommer eller anklager afviser at anerkende og fuldbyrde en kendelse med den begrundelse, at den handling, som har givet anledning til kendelsen, ikke ifølge gældende lovgivning i fuldbyrdelsesstaten udgør en lovovertrædelse, uanset overtrædelsens art eller beskrivelse. Hvad angår overtrædelser vedrørende skatter og afgifter, told og valuta kan anerkendelse og fuldbyrdelse kun afvises med den begrundelse, at loven i fuldbyrdelsesstaten ikke foreskriver samme skatter og afgifter eller ikke indeholder de samme regler for skatter, afgifter, told og valuta som lovgivningen i udstedelsesstaten.

Artikel 25 og 26 vedrører gennemførelse og ikrafttræden. Forslaget lægger op til, at rammeafgørelsen skal være gennemført i national ret senest den 1. januar 2005.

Der kan i øvrigt henvises til de kommentarer til de enkelte artikler, som fremgår af det vedlagte forslag til rammeafgørelse (side 16-29).

3. Gældende dansk ret

De typiske former for anmodninger om retshjælp angår i praksis uden- og indenretlig afhøring af mistænkte/sigtede/tiltalte/vidner, ransagning, beslaglæggelse, edition, forkyndelse af domme, retsmødeindkaldelser, anklageskrifter og bødeforlæg samt oplysninger om domme.

Som anført ovenfor under pkt. 2 omfatter forslaget til rammeafgørelse om en europæisk bevissikringskendelse ikke forkyndelse af domme, retsmødeindkaldelser, anklageskrifter samt bødeforlæg, og forslaget tager heller ikke sigte på afhøring af mistænkte mv., jf. herved rammeafgørelsens artikel 3. Derimod omfatter forslaget efter artikel 3 anmodninger om retshjælp til fremskaffelse af bevismateriale, som indbefatter, at der foretages ransagning, beslaglæggelse eller edition.

I det følgende beskrives derfor retsplejelovens almindelige bestemmelser for foretagelse af ransagning, beslaglæggelse og edition, idet disse bestemmelser i dag skal være opfyldt

for, at danske myndigheder vil kunne imødekomme udenlandske anmodninger om retshjælp på disse områder, jf. pkt. 3.1.1 – 3.1.2. Det bemærkes, at fremskaffelse af bevismidler i henhold til rammeafgåelsen – set i forhold til gældende ret – også må antages efter omstændighederne at ville kunne berøre andre af retsplejelovens bestemmelser om tvangsindgreb i strafferetsplejen, og disse regler er derfor kort omtalt under pkt. 3.1.3. For så vidt angår gennemførelsen af udenlandske retshjælpsanmodninger i straffesager, herunder Danmarks internationale forpligtelser til at yde sådan retshjælp, beskrives denne under pkt. 3.1.4.

Under pkt. 3.2. gives der endelig en beskrivelse af de gældende regler om udveksling af oplysninger om strafbare forhold (officielle udskrifter fra strafferegisteret).

3.1. International retshjælp i straffesager, herunder betingelser for fremskaffelse af bevismateriale

3.1.1. Ransagning

De gældende regler om ransagning findes i retsplejelovens kapitel 73 (§§ 793-800).

Af lovens § 793 følger, at politiet kan foretage ransagning af boliger og andre husrum, dokumenter, papirer og lignende samt indholdet af aflåste genstande og andre genstande samt lokaliteter uden for husrum. Undersøgelser af lokaliteter eller genstande, som er frit tilgængelige for politiet, er ikke omfattet af reglerne i lovens kapitel 73.

Ransagning af husrum, andre lokaliteter eller genstande, som en mistænkt har rådighed over, må kun foretages, hvis den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og ransagningen må antages at være af væsentlig betydning for efterforskningen. Hvis der er tale om ransagning af boliger og andre husrum, dokumenter, papirer og lignende samt indholdet af aflåste genstande, kræves det tillige, enten at sagen angår en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængselsstraf, eller at der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen eller genstande, der kan beslaglægges, kan findes ved ransagningen. Findes der under ransagningen hos en mistænkt skriftlige meddelelser eller lignende, som hidrører fra en person, der efter reglerne i lovens § 170 (dvs. præster i folkekirken eller andre trossamfund, læger, forsvarere og advokater) er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, eller som efter lovens § 172 (dvs. redaktører og redaktionelle medarbejdere) er fritaget herfor, må der ikke foretages ransagning af materialet, jf. i det hele retsplejelovens § 794.

Ransagning af husrum, andre lokaliteter eller genstande, som en person, der ikke er mistænkt, har rådighed over, er ikke omfattet af reglerne i kapitel 73, såfremt den pågældende meddeler skriftligt samtykke til ransagningen eller der i tilslutning til opdagelsen eller anmeldelsen af en forbrydelse gives samtykke af den pågældende. I øvrigt må ransagning hos en person, der ikke er mistænkt kun ske, hvis efterforskningen vedrører en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre

fængselsstraf, og der er bestemte grunde til at antage, at bevis i sagen, kan findes ved ransagningen. Hos personer, der efter reglerne i lovens § 170 er udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, er skriftlige meddelelser og lignende vedrørende den mistænkte og den pågældende person samt dennes notater og lignende vedrørende den mistænkte ikke genstand for ransagning. Hos personer, som er omfattet af § 172, er materiale, der indeholder oplysninger om forhold, som de pågældende er fritaget for at afgive forklaring om som vidne i sagen, ikke genstand for ransagning, jf. i det hele retsplejelovens § 795.

Efter retsplejelovens § 796 træffes afgørelser om ransagning af ”andre genstande og lokaliteter uden for husrum”, som en mistænkt har rådighed over, af politiet. I andre tilfælde træffes afgørelsen af retten, dog således at (også) politiet kan træffe beslutning om ransagning, hvis ransagningen er rettet imod husrum, lokaliteter eller genstande, som en mistænkt har rådighed over, og den pågældende samtykker til, at ransagningen foretages. Det samme gælder, hvis der i tilslutning til opdagelsen eller anmeldelsen af en forbrydelse skal ske ransagning af gerningsstedet, og den person, der har rådighed over vedkommende husrum mv., ikke er mistænkt, og det ikke er muligt straks at komme i kontakt med den pågældende. Der skal i så fald snarest muligt gives den pågældende underretning om ransagning.

Hvis undersøgelsens øjemed ville forspildes, dersom retskendelse skulle afventes, kan politiet træffe beslutning om at foretage ransagningen. Fremsætter den, mod hvis husrum mv. ransagningen retter sig, anmodning herom, skal politiet snarest muligt og senest inden 24 timer forelægge sagen for retten, der ved kendelse afgør, om indgrebet kan godkendes, jf. lovens § 796, stk. 3.

Ransagning er undergivet et proportionalitetsprincip, og det følger således af lovens § 797, at ransagning ikke må foretages, hvis det efter undersøgelsens formål, sagens betydning og den krænkelse og ulempe, som undersøgelsen må antages at forvolde, ville være et uforholdsmæssigt indgreb. Ved afgørelsen skal der tillige lægges vægt på, om ransagningen er forbundet med ødelæggelse eller beskadigelse af ting.

Det følger videre af lovens § 798, at ransagning skal ske så skånsomt, som omstændighederne tillader, herunder så vidt muligt uden at forårsage ødelæggelse eller beskadigelse, og uden indgrebet på grund af tidspunktet for foretagelsen eller den måde, hvorunder det foretages, giver anledning til unødigt opsigt. Hvis den person, der har rådighed over husrummet mv., eller i dennes fravær andre personer træffes til stede, skal de pågældende gøres bekendt med ransagningens foretagelse og grundlaget herfor samt opfordres til at overvære ransagningen. Foretages ransagningen på grundlag af en retskendelse, skal denne på begæring forevises. Er der tale om et tilfælde, hvor undersøgelsens øjemed ville forspildes (jf. ovenfor) skal politiet vejlede den pågældende om adgangen til at få spørgsmålet indbragt for retten. Den person, der har rådighed over husrummet mv., kan kræve, at et af den pågældende udpeget vidne er til stede under ransagningen, medmindre tidsmæssige eller efterforskningsmæssige grunde taler herimod. Såfremt ransagningens øjemed gør det påkrævet, herunder hvis der lægges hindringer i vejen for ransagningens gennemførelse, kan politiet bestemme, at de

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

stede, når en ransagning af boliger og andre husrum, dokumenter, papirer og lignende skal foretages, tilkaldes så vidt muligt to husfæller eller andre vidner til at overvære ransagningen. Den person, der har rådighed over husrummet mv. underrettes, såfremt der er foretaget ransagning efter reglen om ”øjemedets forspildelse”, om muligheden for at få spørgsmålet indbragt for retten.

Såfremt det er af afgørende betydning for efterforskningen, at ransagningen foretages, uden at den mistænkte eller andre gøres bekendt hermed, kan retten, hvis efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af nærmere angivne (alvorlige) bestemmelser i straffeloven, herunder kapitel 12 og 13 (om forbrydelser mod statens selvstændighed og sikkerhed og forbrydelser mod statsforfatningen og de øverste statsmyndigheder mv.), ved kendelse træffe bestemmelse herom, og om at reglerne om vidners tilstedeværelse mv. (jf. ovenfor) fraviges. Dette gælder dog ikke med hensyn til husrum mv., som nogen, der efter reglerne i lovens § 170 er udelukket fra eller efter reglerne i § 172 er fritaget for at afgive forklaring som vidne i sagen, har rådighed over. Der henvises i øvrigt nærmere til lovens § 799.

Endelig er der i lovens § 800 fastsat regler for anvendelsen af oplysninger om en lovovertrædelse, der ikke har dannet, og efter de ovennævnte regler heller ikke kunne danne grundlag for indgrebet. I et sådant tilfælde vil det ved ransagningen tilvejebragte materiale kunne anvendes af politiet som led i efterforskningen af den pågældende lovovertrædelse, men ikke som bevis i retten vedrørende lovovertrædelsen. Retten kan dog bestemme, at dette ikke skal gælde i et tilfælde, som er omfattet af reglen i lovens § 799 (jf. ovenfor), hvis nærmere angivne betingelser er opfyldt.

Byrettens afgørelse om ransagning kan indbringes for landsretten.

3.1.2. Beslaglæggelse og edition

De gældende regler om beslaglæggelse og edition findes i retsplejelovens kapitel 74 (§§ 801-807 d).

Efter retsplejelovens § 801 kan der bl.a. foretages beslaglæggelse til sikring af bevismidler.

Ifølge § 802, stk. 1, kan genstande, som en mistænkt har rådighed over, beslaglægges, såfremt den pågældende med rimelig grund er mistænkt for en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, og der er grund til at antage, at de pågældende genstande kan tjene som bevis. Noget tilsvarende gælder i forhold til en person, der ikke er mistænkt, idet genstande, som den pågældende har rådighed over, vil kunne beslaglægges som led i efterforskningen af en lovovertrædelse, der er undergivet offentlig påtale, hvis der er grund til at antage, at genstanden kan tjene som bevis, jf. retsplejelovens § 803, stk. 1.

Skriftlige meddelelser eller lignende fra en person, der efter reglerne i lovens § 170 er

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

udelukket fra at afgive forklaring som vidne i sagen, kan ikke beslaglægges hos en mistænkt. Det samme gælder materiale, der er omfattet af § 172, når materialet indeholder oplysninger, som den pågældende efter § 172 er fritaget for at afgive forklaring om som vidne i sagen.

Efter retsplejelovens § 804 kan der som led i efterforskningen af en lovovertrædelse eller retsplejelovens § 804 pålæg, meddeles i sagsforretningen af en lovovertrædelse om at forevise eller udlevere genstande (edition), hvis der er grund til at antage, at en genstand, som den pågældende har rådighed over, kan tjene som bevis. Det følger af retspraksis, at allerede lagrede – dvs. historiske – teleoplysninger (hvorved forstås oplysninger om, hvilke telefoner eller andre tilsvarende kommunikationsapparater der har været sat i forbindelse med en bestemt telefon eller andet kommunikationsapparat) kan kræves udleveret efter reglerne om edition, dog forudsat at de materielle betingelser i retsplejelovens § 781 (om indgreb i meddelelseshemmeligheden) er opfyldt.

Er en genstand udleveret til politiet efter pålæg om edition, finder reglerne om beslaglæggelse efter § 803, stk. 1, tilsvarende anvendelse, jf. herom ovenfor. Der kan ikke meddeles pålæg om edition, hvis der derved vil fremkomme oplysning om forhold, som den pågældende ville være udelukket fra eller fritaget for at afgive forklaring om som vidne, jf. §§ 169-172.

Beslaglæggelse og editionspålæg er undergivet et proportionalitetsprincip, og det følger således af lovens § 805, at sådanne indgreb ikke må foretages, hvis indgrebet står i misforhold til sagens betydning og det tab eller den ulempe, som indgrebet kan antages at medføre. Kan indgrebets øjemed opnås ved mindre indgribende foranstaltninger, herunder sikkerhedsstillelse, kan der med den, mod hvem indgrebet retter sig, træffes skriftlig aftale herom.

Afgørelse om beslaglæggelse og om pålæg af edition træffes af retten ved kendelse på begæring af politiet, jf. retsplejelovens § 806. Såfremt den, som indgrebet retter sig imod, har givet samtykke til indgrebet, træffes afgørelse om beslaglæggelse dog af politiet. Hvis indgrebets øjemed ville forspildes, hvis retskendelse skulle afventes, kan politiet – med mulighed for efterfølgende kontrol ved retten – træffe beslutning om beslaglæggelse og om edition, idet beslaglæggelse af visse trykte skrifter eller lyd- og billedprogrammer dog kun kan ske efter rets-kendelse.

Inden retten træffer afgørelse vedrørende lovligheden af en af politiet truffet beslutning om beslaglæggelse eller om edition i et tilfælde, hvor indgrebets øjemed ellers ville forspildes, skal der være givet den, mod hvem indgrebet retter sig, adgang til at udtale sig, jf. § 806, stk. 5. Ligeledes følger det af § 806, stk. 6, at inden retten træffer afgørelse om pålæg om edition skal der være givet den, der har rådighed over genstanden, adgang til at udtale sig. Denne bestemmelse finder dog ikke anvendelse, hvis rettens afgørelse skal danne grundlag for en international retsanmodning om edition.

Efter retsplejelovens § 807, stk. 1, iværksætter politiet beslaglæggelsen. Foretages beslaglæggelsen på grundlag af en retskendelse, skal denne på begæring forevises for

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

den, som indgrebet retter sig imod. Foretages indgrebet i et tilfælde, hvor ”øjemedet ellers ville forspildes”, skal politiet vejlede den pågældende om adgangen til at få spørgsmålet indbragt for retten.

Politiet foranlediger, jf. § 807, stk. 2, ved henvendelse til den, som indgrebet retter sig imod, at en kendelse om edition opfyldes. Rettens kendelse skal på begæring forevises for den pågældende. Afviser den pågældende uden lovlig grund at efterkomme pålægget, kan de tvangsmidler, som fremgår af retsplejelovens § 178, anvendes.

Beslaglæggelse sker indtil videre, men indtil sagens afgørelse kan begæring om hel eller

deltvis ophævelse af beslaglæggelse fremsættes over for retten af den, der har interesse heri.

Det fremgår af § 807 d, at rådighedsberøvelse som følge af beslaglæggelse efter § 802, stk. 1, og § 803, stk. 1, bortfalder senest, når sagen er endeligt sluttet ved dom, påtaleopgivelse eller tiltalefracfald, medmindre det beslaglagte konfiskeres.

Byrettens afgørelse om beslaglæggelse kan indbringes for landsretten.

3.1.3. Andre former for strafprocessuelle tvangsindgreb

Som nævnt ovenfor under pkt. 3.1. vil fremskaffelse af bevismidler i henhold til rammeafgørelsen – set i forhold til gældende ret – efter omstændighederne også kunne berøre andre af retsplejelovens bestemmelser om tvangsindgreb i strafferetsplejen (end ransagning, beslaglæggelse og edition).

Dette skyldes dels, at forslaget efter artikel 3, stk. 1, omfatter alle genstande, dokumenter og data, der kan bruges i straffesager (med undtagelse af nogle positivt opregnede tilfælde i artikel 3, stk. 2), dels at den europæiske bevissikringskendelse efter forslagets artikel 3, stk. 3, kan udstedes med henblik på fremskaffelse af eksisterende bevismateriale, der ellers falder ind under undtagelsesbestemmelsen i artikel 3, stk. 2, hvis bevismaterialet er blevet indsamlet før udstedelsen af kendelsen.

Som følge heraf vil en europæisk bevissikringskendelse bl.a. kunne omfatte allerede tilvejebragt bevismateriale, som udspringer af en gennemført afhøring af mistænkte, vidner mv., eller som har tilknytning til en gennemført bevisoptagelse fra en persons legeme, herunder udtagning af dna-prøver. I det sidstnævnte tilfælde vil det pågældende bevismiddel skulle være tilvejebragt i overensstemmelse med retsplejelovens bestemmelser om legemsundersøgelse, jf. herved lovens kapitel 72 (§§ 792 - 792 f). Af disse regler følger det bl.a., at der skal være en begrundet mistanke om, at den pågældende har gjort sig skyldig i en lovovertrædelse, der efter loven kan medføre fængsel i 1 år og 6 måneder eller derover, eller i en overtrædelse af straffelovens § 249, 1. led (om uagtsom legemsbeskadigelse), og at indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen, jf. lovens § 792 a, stk. 2.

Oplysninger om dna-prøver, som er udtaget som led i strafferetlig efterforskning, kan

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

opbevares og videregives i overensstemmelse med reglerne i lov nr. 434 af 31. maj 2000 om oprettelse af et centralt dna-profilregister. Det følger bl.a. af denne lovs § 5, at der til brug for identifikation af personer kan videregives oplysninger fra registeret til udenlandske domstole samt politi- og anklagemyndigheder til brug for offentlige straffesager, såfremt det i det enkelte tilfælde findes ubetænkeligt.

En europæisk bevissikringskendelse vil som følge af forslagets artikel 3, stk. 3, også kunne omfatte bevismateriale, som politiet har tilvejebragt på et tidligere tidspunkt gennem f.eks. aflytning af samtaler, eller som politiet har udarbejdet på grundlag af yderligere efterforskning, f.eks. via analyse af eksisterende genstande, dokumenter og oplysninger. Hvad angår det førstnævnte tilfælde, vil det pågældende bevismiddel skulle være tilvejebragt i overensstemmelse med retsplejelovens bestemmelser om indgreb i meddelelshemmeligheden, jf. herved lovens kapitel 71 (§§ 780 – 791 b). Dette betyder bl.a., at bevismidlet alene har kunnet fremskaffes (f.eks. gennem

telefonaflytning) hvis der er bestemte grunde til at antage, at der på den pågældende måde gives meddelelser eller foretages forsendelser til eller fra en mistænkt, hvis indgrebet må antages at være af afgørende betydning for efterforskningen, og efterforskningen angår en lovovertrædelse, som efter loven kan straffes med fængsel i 6 år eller derover, eller angår en forsætlig overtrædelse af nærmere angivne bestemmelser i straffeloven og udlændingeloven, jf. retsplejelovens § 781, stk. 1.

Hvad særligt angår fremskaffelse af historiske teleoplysninger – dvs. oplysninger om, hvilke telefoner eller andre tilsvarende kommunikationsapparater der har været sat i forbindelse med en bestemt telefon eller andet kommunikationsapparat) - henvises der til pkt. 3.1.2. ovenfor. Som det fremgår her, følger det af retspraksis, at sådanne oplysninger kan kræves udleveret (med tilbagevirkende kraft) efter reglerne om edition, men at det dog er en forudsætning at de materielle betingelser i retsplejelovens § 781 er opfyldt.

Det kan give anledning til tvivl, om forslaget til rammeafgørelse (også) omfatter fremskaffelse af bevismateriale ved at danske myndigheder f.eks. tilvejebringer oplysninger om indholdet af telefonsamtaler eller anden tilsvarende telekommunikation, eller om indholdet af breve, telegrammer og andre forsendelser. Efter forslaget artikel 3, stk. 2, litra c, omfatter rammeafgørelsen som tidligere nævnt ikke bevisoptagelse i reel tid, herunder aflytning af samtaler mv., og det må derfor antages, at fremskaffelse af bevismateriale i de tilfælde, som er nævnt ovenfor, ikke vil være omfattet af rammeafgørelsens anvendelsesområde. Det bemærkes i den forbindelse, at bestemmelserne i retsplejelovens kapitel 71 (om indgreb i meddelelseshemmelighed) – når bortses fra fremskaffelse af historiske teleoplysninger, jf. ovenfor – alene omfatter indgreb, der retter sig imod meddelelser, der er undervejs i en kommunikationslinie. Indgreb, der gennemføres inden kommunikationens påbegyndelse eller efter dens afslutning, bedømmes efter reglerne om ransagning og beslaglæggelse. Dette vil f.eks. gælde et brev eller anden forsendelse inden afsendelsen eller efter fremkomsten til adressaten, eller en båndoptagelse af en stedfunden samtale (eller et notat om samtalen), fundet hos en deltager.

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

3.1.4. Gennemførelse af udenlandske retshjælpsanmodninger

Retsplejeloven indeholder ikke særlige bestemmelser om gennemførelse af udenlandske anmodninger om retshjælp i form af fremskaffelse af bevismateriale, herunder ved foretagelse af ransagning, beslaglæggelse eller edition.

Danmark har imidlertid tiltrådt den europæiske konvention af 20. april 1959 om gensidig retshjælp i straffesager (retshjælpskonventionen), og det følger af artikel 1 i konventionen, at de kontraherende parter forpligter sig til i overensstemmelse med konventionens bestemmelser i videst muligt omfang at yde hinanden bistand med henblik på retsforfølgning af forbrydelser.

Efter artikel 3 i konventionen skal den anmodede stat i overensstemmelse med national lovgivning efterkomme retsanmodninger, der vedrører en straffesag, og som fremsættes af den begærende stats judicielle myndigheder med henblik på fremskaffelse af beviser, herunder f.eks. beslaglæggelse eller udlevering af bevismateriale, akter eller dokumenter. Retshjælpskonventionens artikel 3 omfatter ikke udtrykkeligt bistand til gennemførelse af telefonaflytning eller andre efterforskningskridt, der ikke var aktuelle, da konventionen blev vedtaget i 1959. Det afhænger således af den nationale

retsorden, om anmodninger vedrørende sådanne efterforskningskridt imødekommes, jf. herved Justitsministeriets vejledning af 5. december 2001 om behandlingen af anmodninger om gensidig retshjælp i straffesager (side 6)

Danmark har endvidere tiltrådt de tillægsprotokoller fra henholdsvis 1978 og 2001, som retshjælpskonventionen er blevet suppleret med. Tillægsprotokollerne indebærer navnlig en udvidelse af konventionens anvendelsesområde til også at omfatte fiskale forbrydelser (1978-tillægsprotokollen) og visse sager, som kan afgøres af administrative myndigheder (2001-tillægsprotokollen). Sidstnævnte tillægsprotokol indeholder desuden en række bestemmelser til udbygning af konventionens bestemmelser om bl.a. fremsendelse af retshjælpsanmodninger og udsættelse af gennemførelse af retshjælpsanmodninger, som nødvendiggør efterforskning.

Også Schengen-konventionen fra 1990, som indeholder nærmere – og i forhold til retshjælpskonventionen – videregående bestemmelser, er tiltrådt af Danmark, jf. lov nr. 418 af 10. juni 1997. Konventionen, som har til formål at supplere og lette anvendelsen af retshjælpskonventionen fra 1959, udvider området for gensidig retshjælp til bl.a. også at omfatte retsforfølgning for handlinger, der ifølge en eller begge kontraherende parters nationale ret betragtes som overtrædelser af bestemmelser, som kan afgøres af administrative myndigheder, hvis afgørelsen kan indankes for en domstol med kompetence i straffesager, jf. konventionens artikel 49. Efter konventionens artikel 50 skal der endvidere under nærmere angivne betingelser ydes gensidig retshjælp ved overtrædelser af fiskal lovgivning.

Danmark har sammen med de øvrige nordiske lande (Finland, Island, Norge og Sverige) indgået Den Nordiske Overenskomst af 26. april 1974 om gensidig retshjælp. Efter artikel 1 i overenskomsten fremsendes anmodninger om bevisoptagelse direkte

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

21

mellem de pågældende landes judicielle myndigheder. Den nordiske overenskomst supplerer retshjælpskonventionen for så vidt angår fremsendelse af retsanmodninger, men overenskomsten regulerer ikke, i hvilket omfang retsanmodninger om ransagning og beslaglæggelse mv. skal imødekommes. Spørgsmål herom afgøres efter reglerne i Schengen-konventionens artikel 51.

Udover retshjælpskonventionen og Schengen-konventionen har Danmark ratificeret en række andre konventioner, der indeholder bestemmelser om gensidig retshjælp i straffesager. For disse konventioner, herunder den europæiske konvention af 8. november 1990 om hvidvaskning, efterforskning samt beslaglæggelse og konfiskation af udbyttet fra strafbart forhold (*Hvidvaskkonventionen*) og FN's konvention af 20. december 1988 om ulovlig handel med narkotika og psykotrope stoffer (*FN-konventionen*), gælder, at anmodninger som hovedregel skal fremsendes mellem de centrale myndigheder, men at anmodninger i hastende tilfælde vil kunne fremsendes mellem de judicielle myndigheder.

FN-konventionen har selvstændig betydning i de tilfælde, hvor danske myndigheder i sager vedrørende overtrædelser af narkotikalovgivningen har behov for at fremsende anmodninger til lande, der ikke har tiltrådt retshjælpskonventionen. Det følger af konventionens artikel 11, at en part på anmodning fra en anden part, der har iværksat strafferetlig forfølgning, skal træffe de nødvendige foreløbige foranstaltninger som f.eks. fastfrysning eller beslaglæggelse med henblik på at forhindre handel med, overførsel af eller råden over formuegoder, som ville kunne tjene til at efterkomme

anmodningen. Hvis retshjælpskonventionen anvendes som grundlag for en retshjælpsanmodning, er kombinationen med retshjælpskonventionen grundlag for sagen, der er omfattet af konventionens anvendelsesområde.

Danmark har endelig tiltrådt EU-retshjælpskonventionen fra 2000, som indeholder bestemmelser om formkrav og fremgangsmåde ved udførelse af anmodninger om gensidig retshjælp samt materielle regler for anmodninger om visse særlige former for gensidig retshjælp. EU-retshjælpskonventionen er gennemført ved lov nr. 258 af 8. maj 2002. EU-retshjælpskonventionen er dog endnu ikke trådt i kraft i Danmark, idet en række EU-medlemsstaters ratifikation af konventionen mangler. Hvad angår tillægsprotokollen (fra oktober 2001) til EU-retshjælpskonventionen, er denne på nuværende tidspunkt ikke ratificeret af nogen af EU-medlemslandene.

Uanset at retsplejeloven ikke indeholder særlige bestemmelser om gennemførelse af udenlandske retsanmodninger om fremskaffelse af bevismateriale, antages det med støtte i retspraksis, at udenlandske begæringer om retshjælp i straffesager, som indebærer iværksættelse af efterforskningskridt i Danmark, herunder bl.a. i form af ransagning, beslaglæggelse og edition, kan imødekommes på grundlag af en analogisk anvendelse af de relevante bestemmelser i retsplejeloven, herunder reglerne om kompetencen til at træffe beslutning om tvangsindgreb, jf. herom ovenfor under pkt. 3.1.1. - 3.1.3.

Dette indebærer bl.a., at en udenlandsk anmodning om iværksættelse af

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

22

efterforskningskridt i form af f.eks. ransagning, beslaglæggelse eller edition, vil kunne imødekommes, hvis det pågældende efterforskningskridt kan iværksættes i forbindelse med en tilsvarende national strafferetlig efterforskning. Gennemførelse af udenlandske retshjælpsanmodninger er endvidere betinget af, at det forhold, som efterforskningen vedrører, er strafbart efter dansk lovgivning (krav om dobbelt strafbarhed), og at forholdet er undergivet offentlig påtale. I visse tilfælde er det desuden en forudsætning, at lovovertrædelsen kan medføre en nærmere angiven minimumsstraf (strafferammekravet).

Der gælder ikke efter de internationale konventioner en absolut pligt for det anmodede land til at gennemføre en anmodning om retshjælp i form af fremskaffelse af bevismateriale, herunder ved foretagelse af ransagning, beslaglæggelse eller edition.

Efter retshjælpskonventionens artikel 2 (sammenholdt med tillægsprotokollen fra 1978, artikel 2) kan anmodninger om retshjælp afslås, hvis anmodningen vedrører en forbrydelse, der af den anmodede stat betragtes som en politisk forbrydelse eller en forbrydelse, der har forbindelse med en politisk forbrydelse. Endvidere kan en anmodning afslås, hvis den anmodede stat finder, at imødekomme af anmodningen vil kunne krænke den pågældende stats suverænitet, bringe dens sikkerhed i fare, stride mod dens almindelige retsprincipper eller skade andre livsvigtige interesser.

Den anmodede stat kan endvidere efter retshjælpskonventionens artikel 5 ved at afgive en erklæring til Det Europæiske Råds generalsekretær i forbindelse med undertegnelsen af konventionen eller ved deponeringen af sit ratifikations- eller tiltrædelsesdokument forbeholde sig, at retsanmodninger om ransagning eller beslaglæggelse kun skal efterkommes, når den forbrydelse, som har givet anledning til retsanmodningen, er strafbar efter såvel den begærende som den anmodede stats lovgivning (litra a), eller den forbrydelse, som har givet anledning til retsanmodningen, kan medføre udlevering

efter det anmodede lands lovgivning (litra b), eller at efterkommelsen af retsanmodningen er forenelig med den anmodede stats lovgivning (litra c).

Danmark har afgivet erklæring om, at en retsanmodning om ransagning eller beslaglæggelse vil kunne afslås, hvis betingelserne i artikel 5, litra a og c, i retshjælpskonventionen ikke er opfyldt i den konkrete sag.

For så vidt angår anmodninger om retshjælp i henhold til Schengen-konventionen, følger det af artikel 51, at de kontraherende parter ikke må stille andre betingelser for efterkommelse af retsanmodninger om ransagning og beslaglæggelse end, at den handling, der ligger til grund for retsanmodningen, efter begge kontraherende parters lovgivning skal kunne straffes med frihedsstraf eller sikkerhedsforanstaltning af en varighed på mindst 6 måneder, eller den skal efter den ene kontraherende parts lovgivning kunne straffes tilsvarende og efter den anden kontraherende parts lovgivning kunne afgøres som en overtrædelse af bestemmelser af administrative myndigheder, hvis afgørelse kan indankes for en domstol med kompetence i straffesager. Der kan endvidere stilles krav om, at efterkommelse af retsanmodningen skal være forenelig med den anmodede stats lovgivning.

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>

23

Ifølge artikel 18 i Hvidvaskkonventionen gælder der tilsvarende muligheder for at afslå at imødekomme en retshjælpsanmodning.

De nævnte konventioner indeholder desuden nærmere bestemmelser om fremgangsmåden ved fremsendelse af retshjælpsanmodninger og om indholdet mv. heraf. Der kan herom bl.a. henvises til Justitsministeriets vejledning af 5. december 2001 om behandlingen af anmodninger om gensidig retshjælp i straffesager.

3.2. Anmodninger om officielle udskrifter fra strafferegistre

De generelle regler for behandling, herunder registrering og videregivelse, af personoplysninger findes i persondatalovens kapitel 4. Det fremgår bl.a. af disse regler, at der kan ske behandling af oplysninger om strafbare forhold, hvis det er nødvendigt for varetagelsen af myndighedens opgaver, jf. lovens § 8, stk. 1. Oplysninger om strafbare forhold må dog alene videregives, såfremt nærmere angivne betingelser er opfyldt, jf. § 8, stk. 2.

I medfør af lovens § 72 har justitsministeren udstedt en bekendtgørelse, som bl.a. indeholder de nærmere regler for Kriminalregisterets indhold, for indberetning til registeret og sletning af oplysninger heri samt for videregivelse af oplysninger, herunder til udenlandsk politi, anklagemyndighed og domstole, jf. bekendtgørelse nr. 218 af 27. marts 2001 om behandling af personoplysninger i Det Centrale Kriminalregister. Der kan i denne forbindelse navnlig henvises til reglerne i bekendtgørelsens kapitel 6, særligt bestemmelserne i § 21, stk. 1, nr. 9, som fastsætter, at Rigspolitichefen kan udstede fuldstændige udskrifter af Kriminalregisteret og straffeattester til udenlandsk politi, anklagemyndighed og domstole i de nordiske lande eller i lande, der er medlemmer af Europarådet, til brug for offentlige straffesager i udlandet.

Hermed sikres det, at der i dag kan udleveres udskrifter mv. fra Kriminalregisteret til udenlandske myndigheder i overensstemmelse med, hvad der følger af retshjælpskonventionens artikel 13. Efter denne bestemmelse skal den anmodede stat fremsende udskrifter af og oplysninger fra strafferegistre, hvorom der til brug for

straffesager fremsættes begæring fra en kontraherende parts judicielle myndigheder, i samme udstrækning som disse afskrifter og oplysninger kan meddeles til det egne judicielle myndigheder i tilsvarende sager. I andre tilfælde, dvs. hvor anmodningerne fremsættes af en myndighed, som ikke har strafferetlig kompetence, skal anmodninger efterkommes på de betingelser, som gælder efter den anmodede stats lovgivning, forskrifter eller praksis.

4. Lovgivningsmæssige og statsfinansielle konsekvenser

4.1. Lovgivningsmæssige konsekvenser

Som nævnt ovenfor under pkt. 3.1. indeholder retsplejeloven ingen særlige bestemmelser om gennemførelse af udenlandske begæring om efterforskning i Danmark, herunder bl.a. i form af fremskaffelse af bevismateriale ved ransagning,

Slotsholmsgade 10
DK 1216 København K

Telefon: + 45 33 92 33 40
Telefax: + 45 33 93 35 10

E-post: jm@jm.dk
Internet: <http://www.jm.dk>